

Persdossier

Brussel, 16 maart 2006

Netwerk Vlaanderen vzw, Voor moeder Aarde, Vrede vzw, Forum voor Vredesactie

De voorbereidingen voor een nieuw Fallujah?

ING en AXA investeren mee in de modernisering van witte fosfor wapens

Het militaire gebruik van witte fosfor

'White phosphorous' of witte fosfor (WF) is één van de mogelijke verschijningsvormen van fosfor. Het is een kleurloze of gele doorschijnende wasachtige substantie met een sterke lookgeur. Witte fosfor voor militair gebruik ontbrandt spontaan bij aanraking met zuurstof. Door deze ontbranding komt een grote hitte vrij in combinatie met een gele vlam en een dichte witte rook.¹ Het gebruik van witte fosforwapens door de Amerikaanse strijdkrachten tijdens de aanval op de Irakese stad Fallujah in november 2004 wordt 'een oorlogsmisdaad tijdens een oorlogsmisdaad' genoemd.²

Militairen gebruiken witte fosfor sinds de 19^e eeuw als signalisatie, als rookgordijn en ook als sterk ontvlambare stof. Het wordt gebruikt om materiaal van de vijand te vernietigen of om zijn zicht te belemmeren. En het wordt gebruikt tegen voertuigen, munitiedepots, vijandelijke waarnemers en zo verder. WF projectielen kunnen gelanceerd worden door kanonnen, veldartillerie, tankmortieren, maar ook door handgranaten. Fosfor wordt ook lichtgevend in het donker, waardoor fosformunitie een soort lichtspoor kogel wordt.

Normaal wordt witte fosfor verspreid door explosieve munitie die ontploft wanneer ze de grond raakt. Maar het kan ook gebruikt worden met een soort tijdsgebonden ontsteking die een ontploffing in de lucht veroorzaakt.

De gevolgen van het militaire gebruik van witte fosfor

Het militair gebruik van WF laat fosfor achter op de grond doordat delen van de stof uit de munitie niet ontbranden. In sommige gevallen gaat het hier om een aanzienlijk deel van het fosfor in de munitie.

Maar ook de rookdeeltjes, ontstaan door de verbranding van witte fosfor, verspreiden zich in de lucht. Daar vormen ze zuren, die uiteindelijk terechtkomen op de grond en in het water.

Net zoals napalm kan witte fosfor heel negatieve effecten hebben op de begroeiing: verbrande bladeren, volledig ontbladerde struiken en bomen, volledig afsterven van planten,

Maar WF wapens veroorzaken ook groot leed aan mensen. Witte fosfor is immers extreem giftig⁴. En bij militair gebruik worden mensen blootgesteld aan extreem hoge dosissen witte fosfor.

Directe blootstelling van de huid leidt tot zeer pijnlijke chemische brandwonden. De brandwonde verandert in dood weefsel met daar omheen blaren. De wonde heeft een geelachtige kleur en een opvallende lookgeur.

¹ Voor niet militaire toepassingen wordt uit witte fosfor fosforzuren en andere chemische stoffen gehaald voor kunstmest, voedsel- en drankadditieven, onderhoudsproducten, ... kleine hoeveelheden witte fosfor worden gebruikt in rattengif, kakkerlakkenbestrijders en vuurwerk. In het verleden werd witte fosfor ook gebruikt in lucifers, maar sinds het begin van de 20^e eeuw wordt hiervoor een minder gevaarlijke chemische stof gebruikt.

² <http://www.monbiot.com/archives/2005/11/22/a-war-crime-within-a-war-crime-within-a-war-crime/>

³ Energy Citations Database, "Transport, transformation and ecological effects of phosphorus smokes in an environmental wind tunnel"

⁴ http://www.osti.gov/energycitations/product.biblio.jsp?osti_id=5613999&query_id=0

⁴ Andere vormen van fosfor (bijvoorbeeld rode en zwarte) zijn dan weer heel wat minder giftig.

Witte fosfor lost zeer gemakkelijk op in vet, en verhit heel snel. Hierdoor zijn de brandwonden al snel 2^e en 3^e graadswonden. Het feit dat de stof heel gemakkelijk verder in het lichaam kan doordringen eens er deeltjes onder de huid zitten, zorgt ervoor dat wonden nauwelijks genezen. Deze wonden kunnen ook schade toebrengen aan lever, hart en nieren. Hierdoor kunnen slachtoffers soms niet meer urineren, functioneren de nieren nog nauwelijks of wordt er een sterk verhoogde fosforaanwezigheid in het bloed vastgesteld.⁵ Maar in vele gevallen betekent blootstelling aan hoge concentraties witte fosfor de dood. De lijken van de slachtoffers vertonen extreme verbrandingsverschijnselen, waar bij het vlees tot op het bot weggebrand is.

Blootstelling aan witte fosfor via inademing leidt tot irritatie aan het ademhalingsstelsel en hoesten. De rook kan ook serieuze oogirritatie veroorzaken, krampen in het gezicht, overgevoeligheid aan licht, en overproductie van tranen. Hoge concentraties van witte fosfordampen leiden tot irritaties aan de neus, keel, longen, huid, ogen en slijmvliezen. Dergelijke blootstelling aan witte fosfor kan ook leiden tot misselijkheid, geelzucht, bloedarmoede, fysieke aftakeling met zwaar verlies van gewicht en spieren, tandpijnen en heel veel speekselvorming.⁶

Opname van witte fosfor in de spijsvertering veroorzaakt ernstige vormen van diarree en braken. Een ernstige vergiftiging kan ook leiden tot een abnormaal hartritme, een lage bloeddruk, coma en de dood.⁷

De aangenomen dodelijke dosis is 1 mg per kilogram lichaamsgewicht, maar in de praktijk heeft ook de opname van een totale hoeveelheid van 15 mg reeds tot de dood geleid.⁸

De schande van Fallujah

Amerikaanse officieren verklaarden in hun beschrijving van de aanval op Fallujah het volgende:

“Witte Fosfor bleek een effectieve en veelzijdige munitie te zijn. We gebruikten het als camouflagemiddel en, later in het gevecht, als een krachtig psychologisch wapen tegen de opstandelingen die in loopgraven, greppels of schuilplaatsen zaten, en die we niet konden bereiken met ‘high explosives’. Met WF salvo’s deden we ‘shake and bake’ missies om hen uit hun schuilplaatsen te verjagen en ‘high explosives’ om hen uit te schakelen.”⁹

De aanval op Fallujah

De stad van de moskeeën, Fallujah, ligt ongeveer 70 km ten westen van de Irakese hoofdstad Bagdad. Al vroeg na de Amerikaanse inval groeide de traditioneel soennitische stad uit tot een bolwerk van het soennitisch verzet. Volgens de Amerikanen hield ook de gezochte Al-Qaida leider, Al-Zarqawi, er zich schuil, maar ondanks de onafgebroken ‘precisiebombardementen’ kregen de Amerikanen Fallujah maar niet onder controle. De schokkende beelden van vier Amerikaanse militaire contractanten die gedood werden door

⁵ Agency for Toxic Substances and Disease Registry (ATSDR). Toxicological Profile for White Phosphorus. Public Health Service, U.S. Department of Health and Human Services, Atlanta, GA, 1997 <http://www.atsdr.cdc.gov/toxprofiles/tp103.html>

⁶ <http://www.epa.gov/ttn/atw/hlthef/whitepho.html>

⁷ Centers for Disease Control and Prevention - Department of Health and Human Services <http://www.bt.cdc.gov/agent/phosphorus/casedef.asp>

⁸ <http://www.emedicine.com/EMERG/topic918.htm>

⁹ Captain James T. Cobb, First Lieutenant Christopher A. LaCour, and Sergeant First Class William H. Hight "TF 2-2 IN FSE AAR: Indirect Fires in the Battle of Fallujah", In: Field Artillery March-April 2005 <http://www-tradoc.army.mil/PAO/ProfWriting/2-2AARlow.pdf>

een joelende menigte en daarna verminkt en verbrand aan de grote brug over de Eufraat opgehangen werden, waren de rechtstreekse aanleiding voor een verbeterd Amerikaans offensief. De wereld had gezien dat de Amerikanen niets te zeggen hadden in Fallujah en dit moest worden rechtgezet.

Op 7 november 2004 riep de Iraakse interim-premier Allawi de noodtoestand uit en tijdens de nacht van 7 op 8 november gingen de Amerikaanse troepen over tot de aanval. Iedereen herinnert zich waarschijnlijk nog de beelden van de Amerikaanse soldaten die zwaargewonde Irakese strijders genadeloos afmaakten.

Maar blijkbaar waren er ver van de weinige camera's vandaan, nog meer wreedheden aan de gang. Geruchten over het gebruik van chemische wapens waren niet nieuw, maar werden dikwijls door de Westerse pers genegeerd. Eind januari 2005 stuurde het Studiecentrum voor Mensenrechten en Democratie van Fallujah een goed gedocumenteerd rapport naar Kofi Annan met het relaas, getuigenissen en foto's over de gruwelijkheden waaraan ze tijdens de Amerikaanse militaire operatie (van 7 november tot eind december) onderworpen waren.¹⁰ Eén van de beschuldigingen was het gebruik van chemische wapens. Toch was het pas tien maanden later, na een ophefmakende documentaire van de Italiaanse staatszender RAI¹¹ over het gebruik van witte fosfor in Fallujah, dat de wereld geschokt stil stond bij het inzetten van chemische wapens door de Verenigde Staten. Voorafgaand aan de uitzending op 8 november 2005 (precies een jaar na de start van operatie 'phantom fury') had Washington wel toegegeven dat het gebruik had gemaakt van witte fosfor tijdens het Fallujah-offensief, maar alleen als rookgordijn of om vijandelijke posities te verlichten. De gruwelijke beelden van slachtoffers bezaaid met bijtende brandwonden logen er echter niet om en op 16 november verklaarde het Pentagon dat er wel degelijk witte fosfor was ingezet in de vorm van brandbommen, maar zeker niet tegen burgers.

Het is echter logisch dat het gebruik van een dergelijk wapen, een gas, in een stadsomgeving, ook niet gewapende burgers treft. Ondertussen zijn er foto's, video's en interviews met Amerikaanse soldaten die deelnamen aan de aanvallen op Fallujah, die bewijzen dat fosforbommen op grote schaal zijn ingezet, zonder onderscheid te maken tussen burgers en opstandelingen. Jeff Englehart, voormalig Amerikaans soldaat in Fallujah vertelt dat hij het bevel voor het inzetten van witte fosfor hoorde via de militaire radio. De gevolgen omschrijft hij als volgt: *"verbrande lichamen, verbrande vrouwen, verbrande kinderen; witte fosfor maakt geen onderscheid bij het doden. Wanneer het in contact komt met de huid richt het een onomkeerbare schade aan en brandt het vlees weg tot op het bot."* De Amerikaanse belegering van Fallujah heeft de meeste van de 250.000 à 300.000 bewoners op de vlucht gejaagd. Meer dan de helft van de huizen zijn vernietigd. Op die bewuste 8 november waren er naar schatting nog altijd 50.000 à 100.000 mensen aanwezig in de stad. Het aantal opstandelingen werd door de Amerikanen geschat op 1.000 à 6.000 man. Hoeveel Irakese burgers het leven lieten blijft voorlopig een raadsel.

Tijdens de Amerikaanse aanval op Fallujah werden volgende witte fosfor wapens gebruikt:¹²

- M110 WF projectielen afgevuurd van 105mm kanonnen. Deze worden gebruikt voor het verduisteren, spotten en signaliseren. Maar zij hebben een bijkomend ontbrandingseffect op het doelwit en kunnen dus potentieel slachtoffers maken.¹³

¹⁰ Het rapport is volledig te downloaden van www.brusselstribunal.org

¹¹ Deze documentaire is te downloaden op http://www.rainews24.rai.it/ran24/inchiesta/video/fallujah_ING.wmv

¹² Captain James T. Cobb, First Lieutenant Christopher A. LaCour, and Sergeant First Class William H. Hight "TF 2-2 IN FSE AAR: Indirect Fires in the Battle of Fallujah", In: Field Artillery March-April 2005 <http://www-tradoc.army.mil/PAO/ProfWriting/2-2AARlow.pdf>

¹³ Global Security, "M110 155mm Projectile", <http://www.globalsecurity.org/military/systems/munitions/m110.htm>

- Het M825 WF projectiel (155mm) wordt afgevuurd van op veldartillerie en is ontwikkeld om op grondniveau een rookscherm op te trekken dat 5 tot 15 minuten blijft hangen. Het projectiel is geladen met 116 met witte fosfor verrijkte vilten wiggen, die zich op de grond verspreiden in een ellipsvorm die tot 1500m lang kan zijn. Elk van deze 116 deelprojectielen wordt op de grond een bron van rook.¹⁴
- De M929 patronen worden gebruikt door de M120 en M121 120mm mortiersystemen, vnl. voor het camoufleren en verduisteren. Het stalen projectiel is geladen met vilten wiggen die geïmpregneerd zijn met witte fosfor. Wanneer de ontsteking afgaat wordt het projectiel uit elkaar gereten en worden de deelprojectielen verspreid in de lucht. De witte fosfor begint te branden bij contact met de lucht en produceert op die manier een rookwolk.¹⁵
- Waarschijnlijk hebben de Amerikaanse troepen tijdens de aanval op Fallujah ook geïmproviseerde WF wapens gebruikt, gebaseerd op 60mm of 81mm WF mortiergranaten: *“Een 60mm of 81mm witte fosfor mortiergranaat, driemaal omwikkeld met ontstekingslont, en een kwart of half staafje C4. We gebruiken het als we de vijand uit een huis willen wegbranden.”*¹⁶

Wettelijk kader

Als een ontvlambaar wapen is het gebruik van witte fosfor verboden onder Protocol III van de “Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects”. Honderd staten hebben dit verdrag goedgekeurd, waaronder België en de VS. Maar, niet alle staten zijn gebonden aan alle protocollen van het verdrag, en ondanks het feit dat 93 staten Protocol III hebben ondertekend, hebben de VS zich niet aan dit deel van het verdrag verbonden.¹⁷

Ondanks het feit dat de VS door geen enkel internationaal verdrag verboden wordt witte fosfor te gebruiken, blijft ook de VS natuurlijk onderhevig aan de universele principes over de manier waarop partijen in oorlog zich moeten gedragen. Net zoals bij andere controversiële wapens zoals landmijnen, clusterbommen, nucleaire wapens en uraniumwapens, is er ook bij het gebruik van witte fosfor een dubbel probleem:

- ze veroorzaken onnodig leed bij de burgerbevolking, en
 - men kan onmogelijk een onderscheid maken tussen burgerlijke en militaire doelwitten
- Het gebruik van witte fosfor voor militaire doeleinden kan dan ook gezien worden als een overtreding van het Internationaal Humanitair Recht.

Dit wordt ook erkend in een handleiding die gebruikt wordt bij de opleiding van de Amerikaanse strijdkrachten: *“het is tegen de wetten van oorlogsvoering om WF te gebruiken tegenover menselijke doelwitten.”*¹⁸

¹⁴ Global Security, “M825 155mm Projectile”,

<http://www.globalsecurity.org/military/systems/munitions/m825.htm>

¹⁵ Global Security, “XM929/XM929E1 120mm Mortar Smoke (White Phosphorus) Cartridge”,

<http://www.globalsecurity.org/military/systems/munitions/m929.htm>

¹⁶ Catagnus, Sgt. Earl J., Brad Z. Edison, LCpl James D. Keeling, and LCpl David A. Moon, “Infantry Squad Tactics,” *Marine Corps Gazette*, September 2005.

<http://www.smallwars.quantico.usmc.mil/search/Articles/Infantry%20Squad%20Tactics.pdf>

¹⁷ <http://untreaty.un.org/ENGLISH/bible/englishinternetbible/partI/chapterXXVI/treaty2.asp>

¹⁸ US Army Command and General Staff College, “Student Text 100-3 Battle Book”

<http://www.fas.org/man/dod-101/army/docs/st100-3/c5/5sect3.htm>

Wie produceert witte fosfor munitie?

Pine Bluff Arsenal in Arkansas is de enige fabriek in Noord Amerika die WF munitie kan produceren. De fabriek is eigendom van het Amerikaanse leger, en de werkzaamheden in de fabriek, inclusief het vullen van de munitie met witte fosfor, gebeurt door Amerikaanse militairen. Naast WF munitie, produceren ze er ook allerlei andere chemische, rook- en andere munitie. Bovendien is Pine Bluff Arsenal ook betrokken bij de vernietiging van de chemische wapens van de VS.¹⁹ Pine Bluff Arsenal was de producent van de witte fosfor munitie die gebruikt werden door het Amerikaanse leger in Fallujah.

In september 2005 is een contract voor de modernisering van de witte fosfor fabriek in Pine Bluff Arsenal toegekend aan **Shaw Environmental Inc.** Het contract heeft een waarde van 23 miljoen US dollar en de werkzaamheden zullen doorgaan tot januari 2007²⁰. Shaw Environmental Inc. Is een dochteronderneming van The Shaw Group Inc.²¹ Deze Amerikaanse groep maakt een jaaromzet van 3,3 miljard US dollar. Het bedrijf is niet alleen actief op de militaire markt, maar vooral ook op de energiemarkt (veel opdrachten voor de nucleaire sector).

In oktober 2005 verkreeg **Teledyne Brown Engineering**²² een belangrijk subcontract met een waarde van 10 miljoen US dollar in deze moderniseringsopdracht. Volgens dit contract zal Teledyne de nieuwe witte fosfor processing onderdelen en subsystemen voor de fabriek ontwerpen, fabriceren, assembleren, integreren, testen en leveren. Het werk van Teledyne zal zich o.a. concentreren op het systeem voor het vullen van de munitie. Het bedrijf zal ook ondersteuning bieden bij de installatie, het testen, en de opleiding. Het station waar de munitie gevuld wordt, het hart van de fabriek, zal geassembleerd, geïntegreerd en getest worden in hun vestiging in Huntsville alvorens het geleverd wordt aan de Pine Bluff Arsenal.²³

Teledyne Brown Engineering levert hoog technologische system engineering en productie oplossingen voor sectoren zoals de ruimtevaart, de beveiliging en defensie. Het bedrijf is onderdeel van Teledyne Technologies Inc.

Investeren in witte fosfor

AXA en ING, twee internationale bankgroepen, die tevens zeer actief zijn op de Belgische markt, investeren samen voor bijna 37 miljoen US dollar (31,8 miljoen Euro) in Teledyne Technologies en The Shaw Group, de twee bedrijven die de witte fosfor munitie fabriek in de Verenigde Staten op dit moment moderniseren.

Tabel: de investeringen²⁴ van AXA en ING in de productie van witte fosfor wapens²⁵

	AXA		ING	
	Waarde van de aandelen in US dollar	% van de aandelen	Waarde van de aandelen in US dollar	% van de aandelen
The Shaw Group	14.901.447	0.56%	4.306.819	0.16%
Teledyne Technologies	5.802.322	0.52%	11.929.848	1.07%
Totaal	20.703.769		16.236.667	

¹⁹ <http://www.pba.army.mil/Ammun.htm>

²⁰ <http://www.defenseindustrydaily.com/2005/09/modernizing-willy-pete/index.php>

²¹ <http://www.shawgrp.com/>

²² <http://www.tbe.com/>

²³ <http://www.tbe.com/whatsnew/newsrel/pinebluff.asp>

²⁴ zowel rechtstreeks als onrechtstreeks. Met rechtstreeks bedoelen we voor eigen portefeuille. Met onrechtstreeks bedoelen we via beleggingsfondsen die zij aanbieden aan hun klanten.

²⁵ Shareworld databank, bezocht in maart 2006

AXA en ING zijn dus investeerder in bedrijven die de toekomstige productie van witte fosfor wapens voorbereiden. Op die manier zijn zij eigenlijk betrokken bij de voorbereiding van nieuwe oorlogsmisdaden tegenover burgerbevolkingen, zoals de bevolking van Fallujah in Irak.

De investering van AXA in deze wapenproductie is spijtig genoeg niet te verwonderen, want na 3 jaar campagnevoeren door Netwerk Vlaanderen en haar vredespartners heeft AXA Groep nog steeds geen strenger wapenbeleid aangenomen, en blijft de groep investeren in producenten van zelfs de meest controversiële wapensystemen.

ING heeft zich gedeeltelijk teruggetrokken uit antipersoonmijnen, clusterbommen, uraniumwapens, biologische, chemische en nucleaire wapens.²⁶ Maar de investeringen in witte fosfor wapens maken duidelijk dat bankgroepen die weigeren zich volledig terug te trekken uit de wapenindustrie, toch weer betrokken raken bij bedenkelijke en schandalige praktijken in deze sector.

AXA en ING zouden op zijn minst als investeerders de twee betrokken bedrijven moeten vragen zich terug te trekken uit de productie van witte fosfor. Indien de bedrijven weigeren, zouden beide bankgroepen om ethische redenen hun investeringen in The Shaw Group en Teledyne Technologies moeten stopzetten.

Maar uiteindelijk zal enkel een volledige terugtrekking uit de wapenindustrie de bankgroepen vrijwaren van betrokkenheid bij oorlogsmisdaden.

David Heller (Voor Moeder Aarde), Soetkin Van Muylem (Vrede) en Christophe Scheire (Netwerk Vlaanderen)
16 maart 2006.

²⁶ Meer info over het wapenbeleid van ING en AXA vind je terug in het dossier 'Banken ontwapenen' van Netwerk Vlaanderen;
<http://www.netwerkvlaanderen.be/nl/files/documenten/campagnes/bankenenwapens/dossier3.pdf>